

POVOLÁNÍ UČITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY JE, A VŽDY BYLO, POSLÁNÍ

Mnozí rodiče se mylně domnívají, že pracovní náplň učitelky mateřské školy spočívá v tom, že děti ve školce hlídá a jen si s nimi hraje. Spousta nezasvěcených lidí nemá vůbec představu, co obnáší profese učitelky MŠ, asi tak, jako učitelky nemohou mít přesný obraz o povoláních ostatních. Úkolem následujícího článku je přiblížit, jak vypadá běžný den učitelky MŠ a její další pracovní náplň. Není možné děti jen hlídat, docházelo by tak k neplnění základních pracovních povinností. Takže „hlídání“ přenechejme soukromým agenturám, dětským skupinám k tomu účelu povolaným a podívejme se na to, co všechno děti během pobytu ve školce dělají, tudíž na co se musí paní učitelky připravit a zvládnout.

Od 6.00 hod.: děti se scházejí, zatím si hrají s hračkami dle vlastní volby, poslední příprava pomůcek, (hledání v kabinetu, ani kopírování pracovních listů již není možné, vše je třeba mít nachystáno den předem) dohoda s kolegyněmi o náplni dne, pokud je něčím netradiční – angličtina, šachy, plavání, lyžařský kurz, divadélko, výlet, exkurze, společná vycházka atd., rychlá úprava třídy pro plánované činnosti. Postupně, jak přicházejí děti, snaží se je zapojovat do připravených činností, nebo si děti samy zvolí hru, akci. Posílá děti, aby si přichystaly svůj hrnek k pitnému režimu. Přijímá běžné informace i mimořádné požadavky rodičů, vyřizuje telefonáty, připomíná dětem pitný režim, dodržování hygienických návyků po použití WC, při kýchnutí, zakašlání, vysmrkání. Smrká s dětmi, které tento návyk „bohužel ještě nemají“ – je jich mnoho. Zapisuje docházku, případně doplňuje nové záznamy do dokumentace dětí. Řeší případné sdělení rodičů týkající se vyzvedávání dětí z MŠ. Sleduje pohyb dětí po třídě, herní zaujatost, bezpečnost, věnuje se dětem při činnostech u stolečků, řeší jejich dotazy a konflikty. V individuální činnosti plní cíle TVP.

Stává se běžně, že děti přivádějí rodiče do MŠ i **po 8.30 hod.** – návštěvy lékaře, pozdní odjezd rodiče do zaměstnání, atd. Tím jsou narušovány prováděné činnosti, které takto probíhají přibližně do 8.50, kdy se většinou postupným ukončováním činností a úklidem (abychom měli dostatek volného prostoru) přechází k rannímu společnému přivítání, popovídání a následuje cvičení.

Plánované nabízené činnosti přibližně do **8.50 hod.** většinou na koberci: stavby z kostek všech druhů, konstruktivní stavebnice, dřevěné skládačky, veškeré námětové hry, volné cvičení na posilovacích strojích atd. Děti si samy vytvoří skupinky dle zájmu a vyberou si činnost i u stolečků: puzzle, společenské hry (nutný dohled paní učitelky – dodržování pravidel), edukativní hry, samozřejmostí je modelování, kreslení a malování čímkoliv, vystřihování, nalepování, vše je sice „stále při ruce“, ale „doladuje se“ na přání dětí, plánovaná výtvarná činnost vyžaduje téměř trvalý dohled a pomoc dětem nebo alespoň radu, vše se odvíjí od věku dětí, jejich individuálních schopností a náročnosti úkolu. Pracuje obvykle jedna skupinka, které vše paní učitelka vysvětlí, někdy i několikrát, další skupince vysvětluje znovu. Nabízí klasické i netradiční techniky. Kontroluje správné návyky při práci a používání svěřených materiálů, při držení nůžek a tužky (těmto návykům malé děti teprve učí, ony samy se učí rovněž pozorováním a nápodobou starších dětí). Většinou mají děti z domova velmi malé zkušenosti, velkých pokroků dosáhnou především v MŠ. Nejstarší děti plní úkoly v rámci přípravy na školní docházku (rozumové úkoly na procvičení paměti, logiky, úkoly na procvičování grafomotoriky, zaměřují se na předmatematické a předčtenářské aktivity, pracují s pracovními listy, sešity aj.....). Učitelka se stále snaží sledovat všechny děti v rámci bezpečnosti, jejich pohyb po třídě i mimo ni - WC, umývárna, paní učitelka je nesmí ztratit z podvědomí.

8.50 – 9 hod: pomáhá dětem vše uklidit a motivuje je k další činnosti.

V 9 hod.: následuje denní „komunikační chvílka - kruh“ – přivítají se již všichni společně a popovídají si o všem, co děti potřebují sdělit a naopak, co jim potřebuje sdělit paní učitelka – co děti čeká během dne, někdy i týdne, zadá úkoly jednorázové, trvalejší, prozradí, kdo slaví narozeniny, svátek, atd. Oslavencům přichystají malou třídní oslavu – přání od dětí, písnička a už je čas na ranní cvičení. Podle situace se děti zouvají, jindy svléknou, pokud je cvičení složitější a naplánováno náročněji. Zařazeno je úvodní rozehrátí, průpravné zdravotně-lokomoční cviky, pokud je „velké cvičení“, využívají se lavičky, molitanové sestavy, průlezky, tunel a další nářadí, rozmanité náčiní (obruče, míče, tyče, stuhy, apod.), na ukončení pohybová hra a relaxační cvičení. Po cvičení zvládají děti WC a hygienu, návyky paní

učitelka kontroluje. Učitelka vždy dohlédne na děti, aby se dostatečně napily v pitném režimu a správně se případně oblékly, nejmladším dětem pomáhá.

Od 8 – 8:30 hod.: průběžná svačina, je důležitým okamžikem dne, často se stává, že rodiče přivádí děti do MŠ „bez snídaně“, tento fakt po diskuzi s dítětem učitelka vyhodnocuje a nabízí dítěti možnost posvačit dříve či později. Paní učitelka dopomáhá se stolováním, s přidáváním jídla, pití, uklízí vzniklé „nehody“, atd. Po i před jídlem opět kontroluje hygienické návyky dětí.

9.15 – 9.40 hod. (případně 11:20) navazují další vzdělávací činnosti – s celou skupinou dětí či jednotlivými skupinkami u stolečků i na koberci. Čtení a poslech, práce s texty a obrazovým materiálem, encyklopedické činnosti, zpívání s hudebním doprovodem, učí děti doprovázet se na Orffovy nástroje, nebo i bez a dál jen pro radost, využití nástrojů z netradičních materiálů, rytmické hry, děti si osvojují novou písničku, básničku, pohybově ji ztvárňují, učí se dramatickou nebo pohybovou, sluchovou, zrakovou hru, pracují s pracovními listy ve vztahu k matematice a jazykové výchově nebo všeobecně rozvíjejí své poznání. Učitelka systémově využívá všech metod a zásad pedagogické práce (zásada úcty ke každému člověku, ohledu na věkové a individuální zvláštnosti, opory o kladné rysy dítěte, aktivity dětí, demokratického vztahu mezi ní a dítětem, všestranného rozvoje osobnosti dítěte i sebe sama, názornosti, trvalosti a soustavnosti). Musí plnit Školní vzdělávací program zpracovaný ve svém Třídním vzdělávacím programu. Dle své přípravy na práci plní dílčí cíle a sleduje u dětí nabyté kompetence. V náhradních činnostech, kdy není umožněn z klimatických důvodů pobyt venku, děti pokračují v činnostech započatých dříve, nebo si rozvinou novou námětovou hru či aktivitu. Vše zakončuje postupný úklid, učitelka hodnotí společně s dětmi úspěchy i neúspěchy, vyhodnotí výstavku prací, atd. Před opuštěním třídy dohlédne na to, aby se děti dostatečně napily, zda zvládají opět WC a hygienu. Jde se s dětmi převlékat na pobyt venku. Přichází kolegyně, se kterou konzultuje co se během dopoledne stalo, předává potřebné informace.

9.45 – 11.15 hod.: připomeneme si, jak se vhodně obléknout. Pomoc dospělého je přiměřená věku dětí, zdatnější děti oceníme pochvalou, zkontrolujeme, poupravíme. Pomalejší děti v nás mají oporu, ale ne sluhy !!! Konečně se jde oblékat i paní učitelka, hlavně nezapomenout klíče od zahradního altánu (pokud se jde na zahradu) a papírové kapesníčky. Při „cestování mimo zahradu“ musí mít děti vždy reflexní vesty, učitelka sleduje, aby děti „držely útvar“, nechodily příliš blízko obrubníku u silnice, náročná je bezpečnost především u rušných silnic. Učitelka smí jít sama na procházku s maximálně 20 dětmi !!! Je nutné být neustále ve střehu a v plné soustředěnosti, rychle reagovat a předvídat situace. Jednomu dítěti zavazuje botu a přitom se musí dívat, co dělají ostatní děti v zástupu, některé vzdálené i několik metrů. Cestou si často na přání dětí zahrajeme hry na blízkých hřištích, nebo na vhodných odlehlých místech. Využijeme volnosti prostoru – nutností je prostor vizuálně zkontrolovat a projít, odstranit a upozornit děti na nebezpečné předměty - připomínání a vysvětlování, že po cestě nesbíráme žádné odpadky, podezřelé věci a nikdy nedáváme nic do pusy, je na denním pořádku. Často se stává, že děti mladší 3 let během vycházky usínají – i s tím si paní učitelka musí poradit. Před přecházením vozovky paní učitelka děti upozorňuje na zklidnění před přechodem a reagování na její pokyny. Zhodnotí a odsouhlasí přecházení na druhou stranu, první dvojice dětí dostává pokyn, kde na druhé straně zastavit, aby to nebylo ani moc daleko ani moc blízko. Na první dvojici musí být přitom velmi dobrý spoleh. Pokud cestujeme veřejnou dopravou, protože občas musí děti „vyrazit do reality“, je počítání dětí nekonečné a uklidňování těch živějších také.

11.20 – 12.15 hod.: převlékání z pobytu venku je pracovně náročné, srovnat a uklidit si vše na své místo nebo správné místo – mokré nebo špinavé věci a boty rozložit. Po převléknutí jdou děti opět na WC a hygienu, paní učitelka kontroluje a odhaluje „podvodníky čistoty“, kteří se sklopenýma očima odcházejí napravit svůj hřích !!! Kvůli „prvnímu místu“ mají „odvahu“ paní učitelku šidit. Následuje oběd. Dle věku mají děti zpravidla připraven příbor na druhé jídlo. U jídla dbají na správné návyky, držení lžice a příboru, slušné chování. Malé děti dokrmujeme, likvidujeme vzniklé nehody – polítí, rozlítí, zdravotní obtíže u jídla, apod. Mezitím se paní učitelka snaží také poobědvat - kolikrát nemá čas vnímat, co jí a už se předávají děti rodičům a ostatní děti se chystají na lůžko, učitelka dohlídá na poslední loudy než dojedí. I když se v tuto denní dobu paní učitelky překrývají, přesto na jakoukoliv přestávku čas nemají.

12.15 – 14.15 hod.: u malých dětí pomáhá paní učitelka s převlékáním do pyžama, ukládáním na lehátko. Všichni poslouchají polední pohádku, stále se předávají děti rodičům, předávání důležitých informací o dítěti a rovněž jejich přijímání a zaznamenání činí ta, která dětem nečte. Paní učitelka z dopolední směny si přechází připravovat pomůcky a materiál pro činnosti na další den, uvede svou třídu do pořádku, sklídí pomůcky a materiály používané během dne, obmění např. nástěnky novými výtvary dětí, roztřídí výkresy dětí, zapíše do třídní knihy. Zatímco malé děti odpočívají, paní učitelka odpolední směny si užívá „šrumu“ kolem neodpočívajících dětí, u kterých koriguje jejich činnosti v maximálním poklidu vzhledem k dětem, které spí. S budoucími školáky se po žádaném odpočinku v rámci cílené psychohygieny může pracovat v naprosté tichosti v individuálním programu u stolu. Učitelka neopouští děti při spánku. Vymýšlí program pro děti na další den, týden, promýšlí materiály a pomůcky, chystá si projekty, hledá náměty, obkresluje, vystřihuje pro malé děti, kopíruje a dodělavá resty. Vypracovává záznamy o dětech pro další odbornou práci s nimi. Vstávání, převlékání dětí, WC a hygiena po spánku. Paní učitelka pomáhá dětem s oblékáním, s úklidem lůžkovin, holčičky chtějí načesat, upravíme se a jdeme na svačinu – odpolední svačina je bez výhrady stejná jako dopolední a probíhá v jednotlivých třídách opět individuálně v rozmezí 14.10 – 14.30 hod.

14.30 – 16.15 hod.: hry dle volby dětí, dle zájmu pracovní, výtvarné, pohybové nebo didaktické činnosti. Děti postupně odcházejí domů. Ze tříd se scházejí od 16 hodin do 16.15 do jedné, ve které končí provoz MŠ. Učitelky si předávají potřebné informace o dětech, končí učitelka zkontroluje upravenost třídy, uklidí pomůcky, případně zabezpečí budovu a areál.

Pro mnohé paní učitelky pracovní den odchodem dětí nekončí, některé činnosti dokončují ještě doma nebo mimo MŠ: účastní se akcí v rámci dalšího vzdělávání, studují potřebné publikace k přípravě na výchovnou práci, pročítají odbornou literaturu, vyrábějí výzdobu školky a aplikují ji, pečují o kabinety, knihovny, fotodokumentaci, kroniku, promýšlí další akce školky, plní úkoly zadané svým nadřízeným... Stává se, že kromě pedagogické práce se paní učitelky během roku „rekvalifikují“: např. na paní uklízečky - pomáhají při úklidu, školníci - při opravách hraček nebo nábytku. Při akcích MŠ se stávají zdravotníkem, manažerem i obyčejným nádeníkem. Předpokládá se, že paní učitelka je „při všech svých profesích“ stále vybavena notnou dávkou trpělivosti, psychické vyrovnanosti, empatie, tolerance, asertivity. Automaticky se očekává, že je zodpovědná, spravedlivá, komunikativní a důsledná.